

University of HUDDERSFIELD

University of Huddersfield Repository

Merilainen, Susan, Moisander, Johanna, Hearn, Jeff, Hiillos, Minna and Jyrkinen, Marjut

Maija kukkarossa? Talouden valta ja vallaton talous Naistutkimuspaivat 2005 [The economic power of color and the economy - Naistutkimuspäivät 2005]

Original Citation

Merilainen, Susan, Moisander, Johanna, Hearn, Jeff, Hiillos, Minna and Jyrkinen, Marjut (2006) Maija kukkarossa? Talouden valta ja vallaton talous Naistutkimuspaivat 2005 [The economic power of color and the economy - Naistutkimuspäivät 2005]. Naistutkimus/Kvinnoforskning, 19 (1). pp. 48-50. ISSN 0784-3844

This version is available at <http://eprints.hud.ac.uk/id/eprint/1398/>

The University Repository is a digital collection of the research output of the University, available on Open Access. Copyright and Moral Rights for the items on this site are retained by the individual author and/or other copyright owners. Users may access full items free of charge; copies of full text items generally can be reproduced, displayed or performed and given to third parties in any format or medium for personal research or study, educational or not-for-profit purposes without prior permission or charge, provided:

- The authors, title and full bibliographic details is credited in any copy;
- A hyperlink and/or URL is included for the original metadata page; and
- The content is not changed in any way.

For more information, including our policy and submission procedure, please contact the Repository Team at: E.mailbox@hud.ac.uk.

<http://eprints.hud.ac.uk/>

MAIJA KUKKAROSSA? TALouden VALTA JA VALLATON TALOUS NAISTUTKIMUSPÄIVÄT 2005

**Susan Meriläinen, Johanna Moisander, Jeff Hearn,
Minna Hiillos & Marjut Jyrkinen**

Naistutkimuspäivät järjestettiin marraskuussa 2005 ensi kertaa kauppatieteiden piirissä Helsingin kauppakorkeakoulun ja Svenska Handelshögskolanin sukupuolitutkimusta tekevien tutkijoiden toimesta. Päivien teemaksi oli valittu talouden valta. Tavoitteena oli virittää keskustelua siitä, mihin talouden valta ylettyy, miten talouden valta sukupuolistuu ja minkälaisia sukupuolistavia vaikutuksia taloudellisilla ilmiöillä on. Konferenssi kokosi yhteen lähes 200 naistutkimuksesta kiinnostunutta osallistujaa 13 työryhmään.

Päivien teeman valinta oli kauppatieteilijöille luonteva, miltei itsestään selvä. Nyky maailmassa ”talous” – talouden instituutiot sekä taloudellinen tieto, arvot ja rationaalisuus – kytkeytyvät erottamattomasti ihmisten arkeen ja organisaatioiden jokapäiväiseen toimintaan. Talous ja markkinat nivoutuvat monenlaisiin kulttuuriin, poliittisiin ja sosiaalisiin prosesseihin ja käytäntöihin, jotka jäsentävät yksilöiden ja ryhmien toimintamahdollisuuksia ja jokapäiväistä elämää. Osana näitä prosesseja ”talous” siten myös ohjaa sukupuolen esittämistä ja rajaa erilaisia olemisen ja toiminnan tiloja erilaisille sukupuolitetuille toimijoille. Siksi sukupuolen tutkimisesta kiinnostuneille liiketaloustieteilijöille kysymykset vallasta, taloudesta ja sukupuolesta näyttäytyvät tärkeinä tieteidenvälisinä keskusteluteemoina, joita on hyvä pohtia myös naistutkimuspäivillä. Monitieteisyys ja verkostoituminen tuovat uusia näkökulmia ja mahdollisuuksia niin tutkimukseen kuin tutkimustulosten entistä

monipuolisempaan soveltamiseen työelämässä ja yhteiskunnassa laajemminkin.

Pian teeman julkistamisen jälkeen naistutkimuskentältä alkoi kuitenkin kuulua huhuja siitä, että joissakin tutkijapiireissä päivien teemaa pidettiin ”epäkiinnostavana”. Oli puhuttu jopa naistutkimuspäivien boikotoinnista. Tällainen suhtautuminen herättää monenlaisia kysymyksiä kauppatieteilijöiden asemoitumisesta naistutkimuksen kentällä.

Liiketaloustieteen piirissä tehtävällä nais- ja sukupuolitutkimuksella ja -tutkijoilla on melko ongelmallinen asema Suomessa. Kuten monilla muillakin tieteenaloilla, talous- ja liiketaloustieteellisessä valtavirtatutkimuksessa sukupuoli yhä usein ohitetaan ja tutkimusta leimaa näennäinen sukupuolineutraalisuus. Naistutkimuksellista lähestymistapaa vierastetaan ja naistutkimuksellinen orientaatio on nuorelle tutkijalle edelleenkin suuri riski. Viranhaussa ja tutkimusrahoista kilpailtaessa sukupuoli näkökulma talouteen lasketaan helposti kapea-alaisuudeksi. Kauppatieteitä rahoittavat säätiöt pitävät sukupuoleen liittyviä aihepiirejä usein outoina, eikä rahoittajien päättävissä elimissä aina löydy sukupuolen tutkimusta tuntevia jäseniä. Toisaalta muut rahastot suhtautuvat kauppatieteen alueen tutkimukseen nihkeästi olettaen, että tällaista tutkimusta rahoitetaan mittavasti kauppatieteeseen suuntautuvien säätiöiden kautta.

Toisaalta kauppatieteellisissä yksiköissä toimivat naistutkijat eivät tunnu mahtuvan ”oikeiden” naistutkijoiden yhteisöönkään.

Naistutkimusta tekevää liiketaloustieteilijää ei useinkaan oteta vakavasti. Naistutkimusyhteisön sisäisissä hierarkioissa ja valtapeleissä talouden ilmiöitä tutkiva naistutkija jää helposti marginaaliin. Liiketaloustieteiden gendertutkijat ovat siten monin tavoin väliinputoajia.

Liiketaloustieteissä nais-, sukupuoli- ja feminististä tutkimusta kuitenkin tehdään ja on tehty vähintäänkin yhtä kauan kuin valtakunnallisia naistutkimuspäiviä on järjestetty¹. Tekijöinä eivät ole olleet ainoastaan etenemismahdollisuuksistaan huolestuneet akateemiset naiset, vaan myös kriittiset ja yhteiskunnallisesti tiedostavat liiketaloustieteilijänaiset ja -miehet. Kysymyksenasetteluiltaan tämä tutkimus on ollut varsin moninaista, kuten naistutkimus yleisemminkin. Perinteisen naisjohtajuus- ja yrittäjyystutkimuksen lisäksi huomion kohteena ovat olleet organisaatioiden ja työelämän sukupuolistavat käytännöt, globalisaatio ja sukupuolistunut väkivalta, feministinen epistemologia ja tieteen etiikka sekä kriittinen miestutkimus. Teoreettiset lähtökohdat taas ovat vaihdelleet perinteisestä liberaalifeministisestä tasa-arvotutkimuksesta poststrukturealistiseen feministiseen teoriaan ja ekofeministisiin teoretisointeihin.

Haasteellisista lähtökohdista huolimatta tunnelma vuoden 2005 naistutkimuspäivillä oli kuitenkin lämmin ja innostava. Keskustelu työryhmissä oli monipuolista ja monin tavoin inspiroivaa. Pääpuhujien, Joan Ackerin, Eeva Jokisen ja Pirjo Markkolan alustukset sekä presidentti Tarja Halosen tervehdyspuheen-vuoro saivat aikaan vilkasta sananvaihtoa. Naistutkimuspäivien päätöstilaisuudessa alkoi jo tuntua siltä, että kauppatieteellisissä yksiköissä toimivat nais- ja sukupuolitutkijat voivat

sittenkin olla osa suomalaista naistutkimusyhteisöä.

Yksi asia kauppatieteilijää kuitenkin vielä askarruttaa. Naistutkijoiden puheessa ”talous” määrittyy tutkimuskohteena usein nimenomaan rahataloudeksi ja kauppatieteilijät sitä kautta kapea-alaisiksi ja epäkriittisiksi rahatalouden tutkijoiksi tai korkeintaan ”palkkatasa-arvotutkijoiksi”. Rahatalouden tutkimuksessa ei sinänsä ole mitään väärää, mutta jos katsotaan tarkemmin, mitä kauppatieteellisellä alalla toimivat naistutkijat tutkivat, tällaiset näkemykset osoittautuvat harhaanjohtaviksi. Talous näyttäytyy paljon moniulotteisempana. Se on muutakin kuin kannattavuuslaskelmia, numeroita, tilastoja, matemaattisia malleja ja menetelmiä. Tärkeä tutkimuksen ja käytännön kehittämistyön kohde on esimerkiksi organisaatioiden sukupuolittuneet käytännöt ja niiden vaikutukset naisten ja miesten asemaan työelämässä. Taloudelliset diskurssit ja rakenteet ohjaavat ihmisten arkielämää ja perheiden työnjakoa ja näin uusintavat perinteisiä sukupuolikäsityksiä sekä ylläpitävät yhteiskunnallisia valtahierarkioita ja epätasa-arvoa.

Jos talous määrittyy vain rahataloutena, kotitalouksissa perinteisesti naisten tekemä työ rajautuu helposti sen ulkopuolelle, kuten naistutkimuspäivien pääpuhujatkin totesivat. Rahatalous mielletään miehisenä toimintaympäristönä, ja liikeyritykset ovatkin pitkään olleet miesten temmellyskenttiä. Monet niistä prosesseista ja rakenteista, jotka ohjaavat toimintaa yrityksissä ovat pitkälti tietynlaisen maskuliinisen kulttuurin läpikäymisiä. Siksi talouden ”miehisten” kulttuurin kartoittaminen ja tutkiminen on liiketaloustieteellisessä gendertutkimuksessa ollut tärkeä mielenkiinnon kohde erityisesti naisjohtajuutta koskevassa tutki-

1. Esimerkiksi Naistutkimuspäivät 2005 järjestäneellä Hankenilla toimii aktiivisesti tutkimusryhmä ”The Research Group on Gender Relations in Organisations, Management and Society”, johon kuuluu tällä hetkellä yli 20 tutkijaa. Helsingin kauppakorkeakoululla taas gendertutkijat tekevät yhteistyötä monitieteisessä tutkimusryhmässä Gender, Science & Technology (<http://www.hkkk.fi/gender>).

muksessa. Suomen kaltaiselle pienelle valtiolle hyvin koulutettujen, pätevien naisten jumittuminen keskijohtoon lasikaton alle on liiketaloudellisesta näkökulmasta voimavarojen tuhlausta – ja epätasa-arvoista.

Naistutkimuspäivien järjestelytoimikuntaan kuuluivat Jeff Hearn, Minna Hiillos, Marjut Jyrkinen, Hertta Niemi ja Teemu Tallberg Hankenilta; Susan Meriläinen, Ilona Mikkonen, Johanna Moisander ja Sinikka Vanhala Helsingin kauppakorkeakoulusta sekä Päivi Eriks-

son ja Saija Katila Kuopion yliopistosta. Järjestelytoimikunta haluaa kiittää kaikkia naistutkimuspäivien osallistujia mielenkiintoisista keskusteluista sekä Suomen Akatemiaa, Näringslivets fondia, Helsingin kauppakorkeakoulun tukisäätiötä ja Liikesivistysrahastoa taloudellisesta tuesta. Erityiskiitos kuuluu Suomen Naistutkimuksen Seuralle siitä, että se tarjosi kauppatieteilijöille mahdollisuuden järjestää valtakunnalliset naistutkimuspäivät vuonna 2005.